

HUMANISTÁK

Rosszul címzett üzenetek

Az emberi jogok nemzetközi intézményeiről hazánkban Jimmy Carter elnökké választásakor kezdtünk többet hallani és tudni, noha ezeket természetesen nem ő találta ki. Mi több, 1947-ben Magyarország is aláírta az Emberi Jogok Nyilatkozatát, és létrejöttek az ezzel kapcsolatos bizottságok is. Tudjuk, milyen eredménnyel.

Már 1947-ben – az ENSZ Társaságok Világszövetségén (WFUNA) belül – megalakult a Magyar ENSZ Társaság, amely azonban csak a 70-es években kezdett valóban ténykedni. Írásban rögzített eredeti céljai között szerepelt, hogy segítse elő a toleranciát, a megértést, a szolidaritást és az együttműködést férfiak, nők és gyermekek között, fajra, nemre, nyelvre, vallásra való tekintet nélkül, és járuljon hozzá a béke akadályainak elhárításához.

A Magyar ENSZ Társaságon belül több társadalmi bizottság, illetve testület működött és működik az ENSZ elveit és céljait támogató különféle politikai és társadalmi erők koalíciójaként. Munkájába bevonja a különböző pártok, egyházak, társadalmi szervezetek és mozgalmak képviselőit. Szerény, évi 1,5 millió forintos költségvetésének megfelelően az 1989-től emberi jogi tanács néven működő társaság ténykedése is meglehetősen szerény. Egyetlen adminisztrátort sem tud alkalmazni, az „állandó jelenlétet” egy üzenetrögzítő biztosítja. Dr. Gömbös Ervin, a társaság főtitkára, az emberi jogi tanács tagja elmondta, hogy 1988 óta foglalkoznak egyéni emberi jogi problémákkal, ám eddig szinte csak tyúkperekkel fordultak hozzájuk. Ehhez képest némileg illuzórikusnak látszik tehát a cikünkön belül külön keretben olvasható célok megvalósítása.

Az emberi jogok iránti fogékonyság, érdeklődés és igény az utóbbi években felerősödött. 1991. május 2-án a magyar szellemi élet kiemelkedő képviselői (Eckhardt Sándor, Eörsi István, Gerő András, Gyarmathy Tihamér, Honti Mária, Hunyady György, Konrád György, Kosáry Domokos, Levendel László, Ludassy Mária, Makk Károly, Papp Gábor, Vásárhelyi Miklós, Vékás Lajos, Vezér Erzsébet) megalapították a Magyar Humanista Egyesületet, a

Nemzetközi Humanista és Etikai Szövetség magyarországi tagszervezetét, mely pártok, ideológiák feletti és politikán kívüli szervezatként aposztrofálta magát. Az alapelvek és célok megfogalmazásakor kinyilvánították: „A humanizmus az embert tekinti az erkölcsi követelmények és értékek kizárólagos forrásának. A humanizmus dogmáktól és vallásos meggyőződésektől mentes életfelfogás.” Elutasítanak mindenfajta tekintélyelvűséget és abszolutisztikus törekvést, alapelveként vallják, hogy az ember szabadnak születik és szabadnak is kell maradnia. Minden egyes embert megilletnek az alapvető polgári jogok – származásra, bőrszínre, nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy más meggyőződésre, nemzeti vagy társadalmi hovatartozásra, vagyoni helyzetre, születésre

való tekintet nélkül. Elutasítanak mindenféle kizsákmányolást, és külön pontban fogalmazták meg a nevelés iránti igényüket: „Minden embernek joga van olyan nevelésben részesülnie, hogy fejleszthesse értelmét, érzelmeit és ítélőképességét.” Reméljük, nem utópisztikus a kijelentés hogy: „Minden embernek joga van a táplálékhoz, otthonhoz és ruházathoz” és hatásos lesz a szándékuk: „... a humanisták támogatják a háború és a halálbüntetés megtiltását”. Céljuk a hazai börtön- és hadsergebeli viszonyok humanizálása is, jelenleg e két terület felmérését végzik.

Az elmúlt években legalizálódott Magyarországon az Amnesty International tevékenysége is. E nemzetközi emberi jogi szervezetet a kádári politika igyekezett valamiféle nyugati kém-szervezatként feltüntetni. Ma már működik a magyar tagozata, melynek feladata azonban – a szervezet szabályai szerint – nem a hazai, hanem a külföldi politikai foglyok védelme, amit igen agilisán, eredményesen teljesít.

Az emberi jogok védelme és képviselése a nyugati társadalmakban államszervezetileg jobban érvényesül, mint nálunk. Számos fejlett országban működik az ombudsman (az emberi jogok szóvivője) intézménye. Az emberi jogokkal kapcsolatos panaszokat az ombudsman viszi a parlament elé. Hazánkban a kisebbségek emberi jogi képviselése érdekében szintén felmerült ennek az intézménynek bevezetése. ■

Az emberi jogi tanács az alábbi főbb témakörökkel foglalkozik:

1. Széles körű hazai propagandamunka az emberi jogokról;
2. Az Egyesült Nemzetek keretében és más nemzetközi szervezetekben kidolgozott és elfogadott, az emberi jogokra vonatkozó nemzetközi dokumentumok (egyezmények, egyezmények stb.) és a hazai törvények és jogszabályok közötti kapcsolatrendszer elemzése, értékelése, javaslatok kidolgozása az összhang megerősítésére.
3. Annak vizsgálata, hogy nemzetközi szinten vállalt kötelezettségeinknek megfelel-e a hazai joggyakorlat;
4. Az emberi jogok érvényesítése a hazai jogalkotásban, részvétel a törvénytervezetek társadalmi vitájában;
5. Az emberi jogok fejlődési irányainak tudományos elemzése; új, nem kodifikált jogok (népek önrendelkezési joga; nemzeti kultúrához, annak fenntartásához való jog; a nemzeti kisebbségek egyéni és kollektív jogainak védelme; hátrányos megkülönböztetés tilalma; menekültek magyarországi helyzete stb.);
6. Az emberi jogokkal foglalkozó nemzetközi szervezetek (például Amnesty International) Magyarországgal kapcsolatos állásfoglalásainak, jelentéseinek elemzése és értékelése; e szervezetekkel való együttműködés;
7. A lakosságtól érkező egyéni panaszok kezelési lehetőségének vizsgálata és javaslat kidolgozása ennek ügyrendjéről.